

STATISZTIKA

A közbeszerzési szerződések főbb adatainak elemzése az elmúlt három évben (2021-2023)

Rezső Orsolya, statisztikai elemző, Közbeszerzési Hatóság

DOI: 10.37371/KEP.2024.11.5

Címszavak: közbeszerzési szerződés, új statisztikai módszertan, eredménytájékoztató hirdetemény, közbeszerzési szerződések száma közbeszerzési szerződések értéke, nemzeti eljárásrend, uniós eljárásrend, egyajánlatos közbeszerzés, nyertes kkv, Európai Bizottság Belső Piaci Eredménytábla

A Közbeszerzési Hatóság fennállása óta eljárásalapon számolta és publikálta a közbeszerzésekre vonatkozó közérdekű adatait az eljárás lezárását követően megjelent eredménytájékoztató hirdetemények adataiból kiindulva, de 2024 első félévétől kezdődően új statisztikai módszertan bevezetésére kényszerült. A módszertani váltásra azért volt szükség, mert az Európai Bizottság megváltoztatta az uniós közbeszerzési értékhatárt elérő vagy azt meghaladó közbeszerzési eljárások hirdetménymintáinak szerkezetét. A statisztikák alapját ezért az egyes, szerződéssel eredményesen lezárt eljárásrészekhez kapcsolódó eredménytájékoztató hirdetemények képezik, az ún. szerződések. Az uniós statisztikai gyakorlatnak megfelelően nem kerülnek elszámolásra a keretmegállapodás megkötésére irányuló eljárások eredményeként megkötött szerződések, csak az eredményes keretmegállapodások alapján lehívott részekhez kapcsolódó szerződések adatai. Tehát szerződés alatt a továbbiakban az eredményes, nem keretmegállapodás megkötésére irányuló eljárásrészekhez kapcsolódóan megkötött szerződéseket értjük.

Ennek az elemzésnek a célja az új módszertannal, tehát szerződésalapon számolt közbeszerzések főbb mutató-

inak ismertetése és összehasonlítása az elmúlt három évben, 2021-2023 között. (A Közbeszerzési Hatóság eddigi gyakorlatának megfelelően eddig is számolt szerződésalapú statisztikákat, de nem tette azokat közzé). Előljáróban az kijelenthető, hogy az eredményes közbeszerzések összértéke szerződésalapon és eljárásalapon is értelemszerűen megegyezik, a számosságukra vonatkozóan pedig az mondható el, hogy egy közbeszerzési eljárásra közelítőleg 2 darab szerződés esik, tehát a szerződések száma körülbelül kétszerese az eljárások számának.

Az 1. ábra a közbeszerzési szerződések számának és értékének alakulását mutatja 2021 és 2023 között. 2023-ban 17650 darab eljárásrész zárult eredményesen szerződéssel, összesen 2869,1 milliárd forint összértékben. Így a szerződések száma mintegy 5 és fél százalékkal haladta meg az előző, 2022-es év adatát, viszont csak 3,8 százalékkal lett magasabb a 2021. évi számértéknél, tehát tendenciájában minimális volt csupán az emelkedés. A szerződések végleges összértéke kétharmadát sem érte el a 2022. év értékadatának.

1. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMÁNAK (DB) ÉS ÉRTÉKÉNEK (MRD FT) ALAKULÁSA 2021-2023 KÖZÖTT.

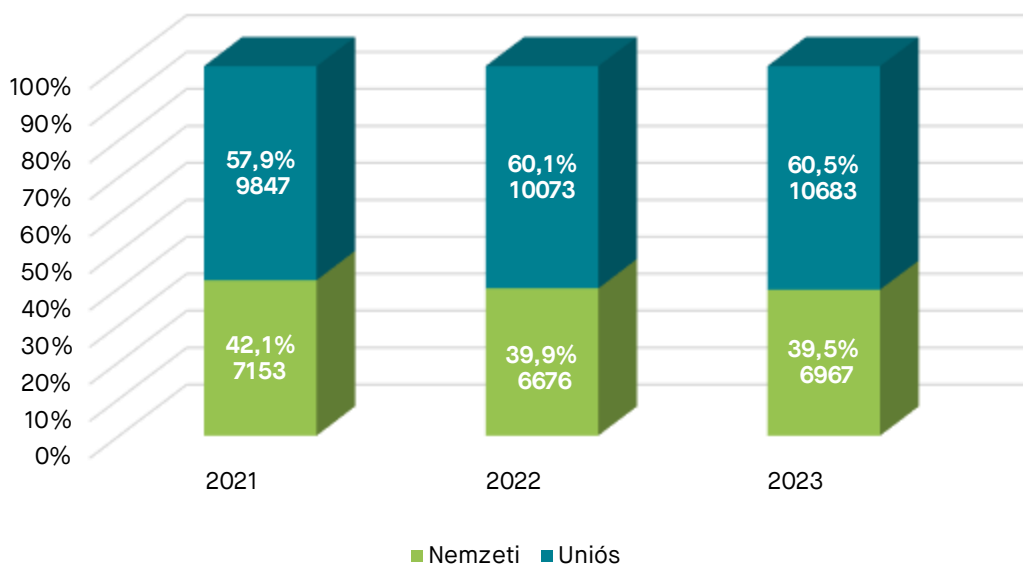

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A közbeszerzési szerződéseket eljárásrendenként (nemzeti, uniós) vizsgálva a 2. és 3. ábráról látható, hogy a szerződések számának és értékének a megoszlása is hasonlóan alakult az elmúlt három évben. A szerződések összértékének 10-15 százaléka a nemzeti eljárásrendben, 85-90 százaléka az uniós eljárásrendben lebonyolított eljárásokhoz kapcsolódott, míg a szerződések számosságának tekintetében ez a nemzeti-uniós arány 40%-60%. A közbeszerzési eljárások számának megoszlásában fordított hányadost lehetett tapasztalni, abban az esetben ugyanis a 40%-60% a nemzeti eljárásrendű közbeszerzések javára dőlt el az uniós eljárásokkal szemben, az értékarányok megoszlása viszont hasonlóan alakult. A volumenadatok eltérő képet mutatnak, a

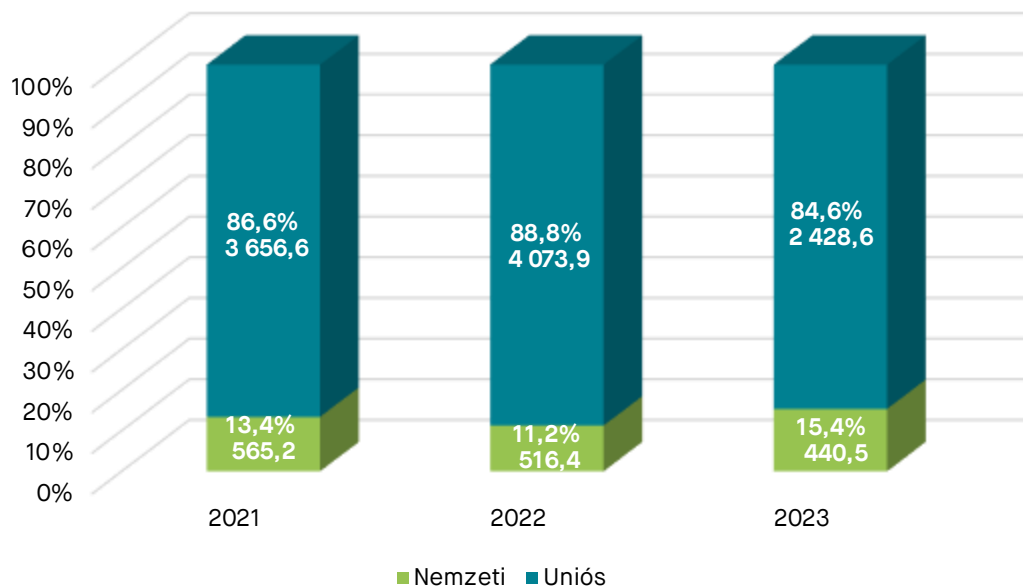
nemzeti eljárásrendű közbeszerzések során megkötött szerződések száma csökkent néhány százalékkal 2021-ről 2023-ra, míg a nagyobb értékű, tehát az uniós eljárásrendben kötött eljárások szerződésszámai folyamatos növekedést mutattak és 2023-ra már 8,8 százalékkal haladta meg a számosságuk a 2021. év adatát. A nemzeti eljárásrendhez tartozó közbeszerzések szerződéseinek összértéke folyamatosan csökkent 2021-ről 2023-ra 565,2 milliárd forintról 440,5 milliárd forintra. Az uniós eljárásrendhez kapcsolódó szerződések értéke viszont hektikusabban változott, 2022-ben több, mint 10 százalékkal magasabb volt mint 2021-ben, ugyanakkor 2023-ra a 60 százalékára esett vissza az előző évi összegnek.

2. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMÁNAK MEGOSZLÁSA ELJÁRÁSRENDEK SZERINT 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

3. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK ÉRTÉKÉNEK MEGOSZLÁSA ELJÁRÁSRENDEK SZERINT 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

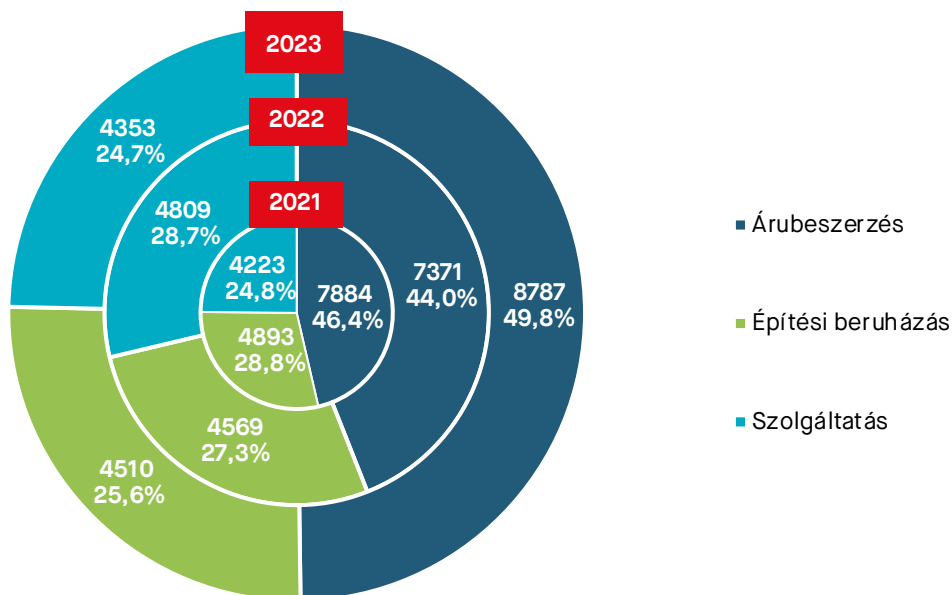
A közbeszerzési szerződéseknek a beszerzések tárgya szerinti (építési beruházás, árubeszerzés, szolgáltatás-megrendelés) megoszlását a 4. és az 5. ábrák kördiagramjai szemléltetik. Látható, hogy mindhárom évben árubeszerzés tárgyú szerződéseket kötöttek az esetek

közel felében, az építési beruházások és a szolgáltatások aránya egynegyed-egyharmad között mozgott. 2023-ban szinte pontosan 50%-t tett ki az árubeszerzésre irányuló szerződések számaránya és 25%-25% volt az építési beruházás-, illetve szolgáltatás-megrendelés tár-

gyú szerződéseké. Az is kiolvasható, hogy az építési beruházásokra vonatkozó szerződések száma és aránya is csökkenő tendenciát mutatott 2021-ről 2023-ra. A közbeszerzési eljárások esetében eddig minden évben az építési beruházás tárgyú közbeszerzések jelentették a döntő többséget, kivételt képezett az utolsó év, ugyanis 2023-ban közel azonos arányban szerepelt a három típusú beszerzés. A szerződések összértéke, mint említettem, összességében ugyanakkora, mint az eljárások összesen értéke, de ebben az esetben, a beszerzések tárgyát tekintve, eltérőek lehetnek az egyes szerződések beszerzési tárgyak szerinti típusai, mint magának az eljárásnak a típusa, pl. előfordulhat, hogy az eljárás egyik része építési beruházás tárgyú szerződésként kötött, míg maga az eljárás szolgáltatás-megrendelés volt. 2023-ban csupán néhány esetben tapasztaltunk

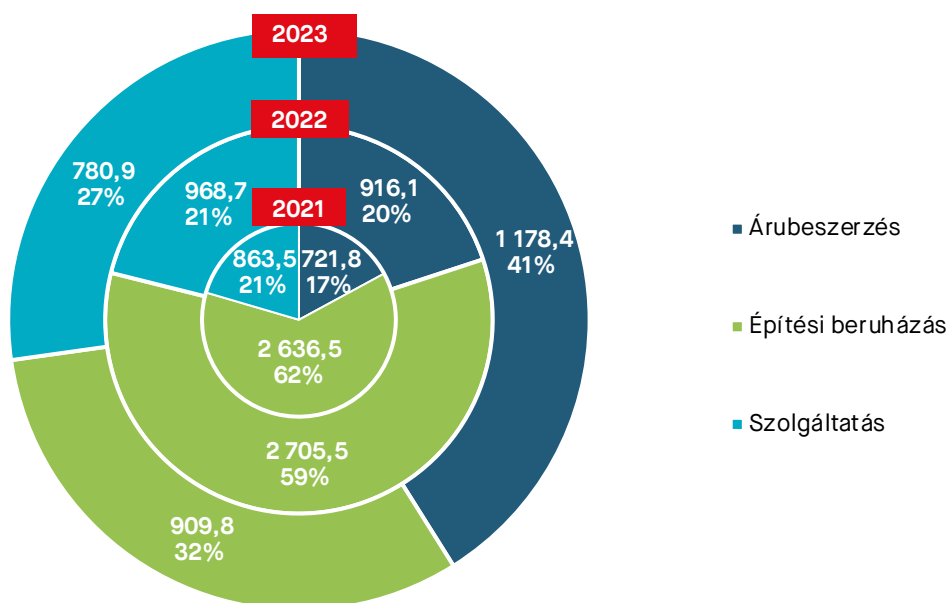
ilyen eltérést, ami nem jelent kimutatható különbséget az értékarányokban, tehát ugyanaz mondható el a szerződések értékére és arányaira, mint az eljárások esetében. Amíg 2021-ben és 2022-ben az építési beruházások tették ki a szerződések értékének kb. 60 százalékát és a maradékon nagyjából fele-fele arányban osztoztak az árubeszerzések és szolgáltatások, addig 2023-ban merőben más arányokat lehetett mérni. 2023-ban az építési beruházások értéke a harmadára csökkenve az értékaránya mintegy a felére esett vissza, míg az árubeszerzések értéke majdnem 30 százalékkal nőtt az előző évhez képest és az értékarányuk a kétszeresére növekedett és ezáltal az első helyre kerültek, viszont a szolgáltatás-megrendeléseknek sem a volumene, sem aránya számottevően nem változott az évek alatt.

4. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMÁNAK (DB) MEGOSZLÁSA A BESZERZÉSEK TÁRGYA SZERINT, 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

5. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK ÉRTÉKÉNEK (MRD FT) MEGOSZLÁSA A BESZERZÉSEK TÁRGYA SZERINT, 2021-2023 KÖZÖTT

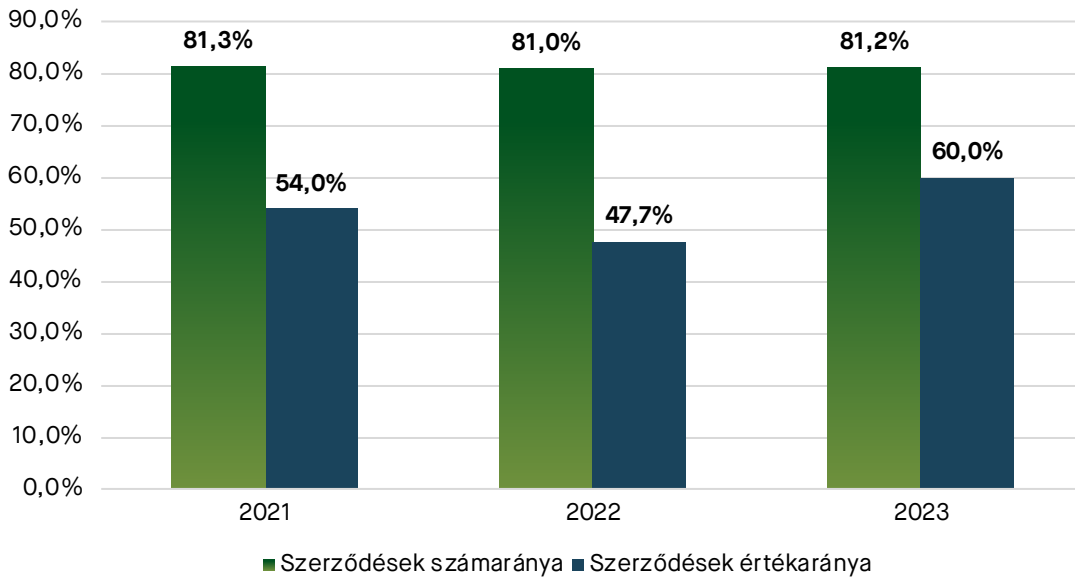

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A hazai közbeszerzésekben a kkv-nyertességet úgy határozzuk meg, hogy akkor áll fenn, ha van a nyertesek között legalább egy cég, mely a mikro-, kis- és középvállalkozásokhoz, azaz a kkv szektorba tartozik, és ez a közbeszerzési szerződések esetében is így történik. A kkv-k által elnyert közbeszerzési szerződések száma és az összes szerződésen belüli számaránya stabilan magas szinten volt az elmúlt három évben. 2023-ban 14323 darab közbeszerzési szerződésben hirdettek ki kkv-nyertest, ami az összes eredményes szerződés 81 százaléka, ez az arányszám pontosan megegyezik a korábbi

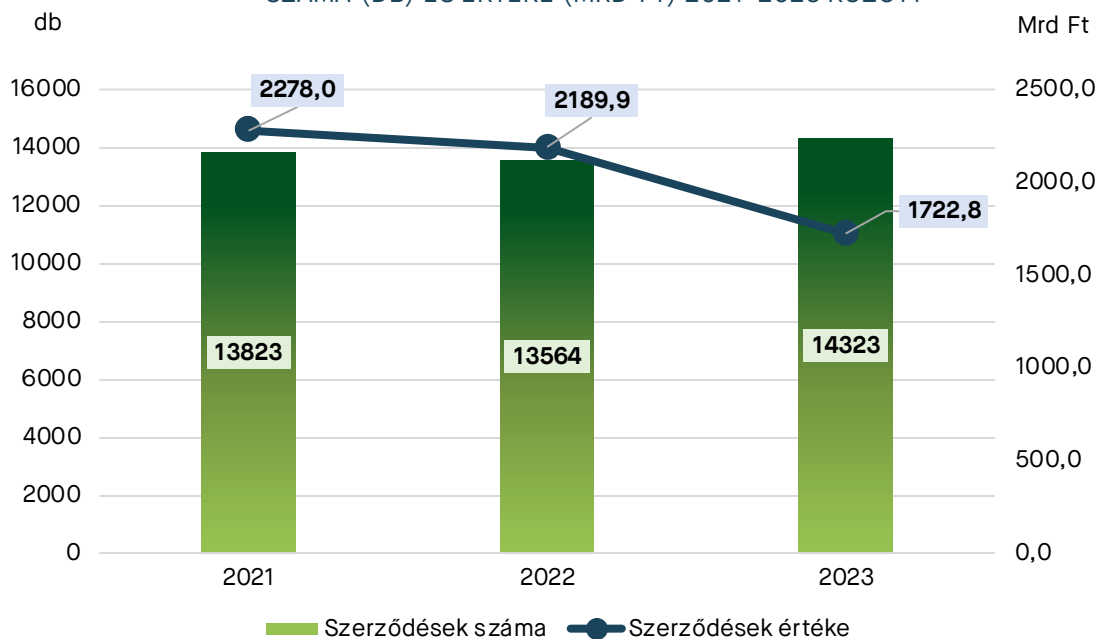
évek értékeivel, tehát elmondható, hogy a kkv-szektor szerepe továbbra is jelentős. Közérthetően fogalmazva ez annyit tesz, hogy 100 közbeszerzési szerződésből 81 darabot a kkv-k nyertek. 2023-ban a nyertes kkv-t tartalmazó szerződések értékaránya több, mint 12 százalékponttal növekedett, 60 százalékra, annak ellenére, hogy az összértékük az előző évi értéknek közelítőleg csak a háromnegyedét érte el, 1722,8 milliárd forintot, azaz elmondható, hogy 2023-ban a kkv-k nagyobb arányban részesültek a közpénzekből, mint 2022-ben.

6. ÁBRA A NYERTES KKV-T TARTALMAZÓ KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁM-, ÉS ÉRTÉKARÁNYA, 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

7. ÁBRA A NYERTES KKV-T TARTALMAZÓ KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMA (DB) ÉS ÉRTÉKE (MRD FT) 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

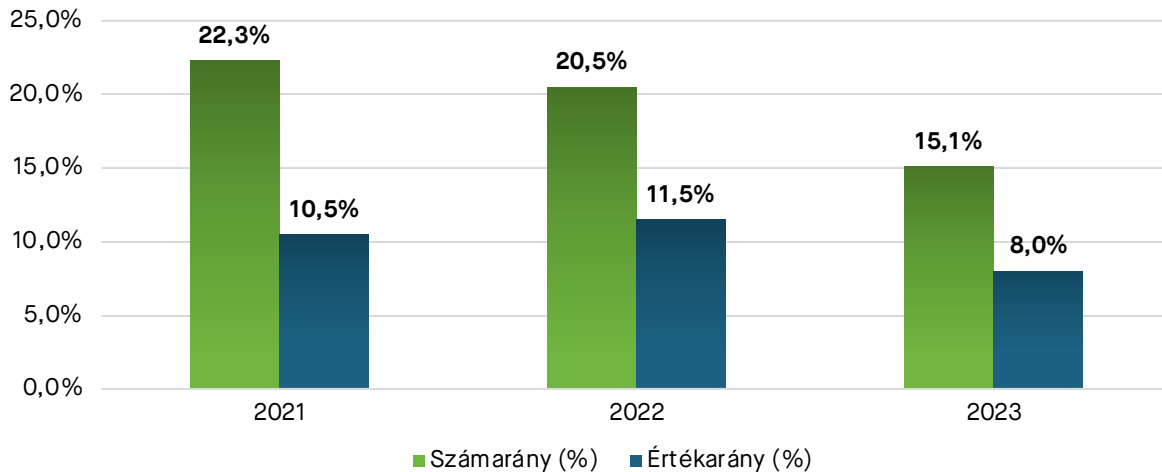
Az egyajánlatos közbeszerzésekre vonatkozó mutatók a piaci verseny intenzitásának fontos mérőszámai. Azonban meg kell jegyezni, hogy az egyajánlatos szerződések számbavételének statisztikai módszertana eltér az eddigiekben használt számítástól, de összhangban

van az Európai Bizottság Belső Piaci Eredménytábláján alkalmazott gyakorlattal, ennek megfelelően sem a keretmegállapodás megkötésére irányuló eljárások eredményeként kötött szerződést, sem az ezek alapján lehívott részekhez kapcsolódó szerződések adatait nem

vesszük figyelembe. A kisebb értékű közbeszerzéseket magába foglaló nemzeti eljárásrendben az egyajánlatos szerződések számaránya folyamatosan csökkenő tendenciát mutatott, amint ez a 8. ábrán látszik is, 2023-ra több, mint 5 százalékponttal lett kevesebb, mint a megelőző évben és az értékarányuk is csökkent 3,5 százalékponttal. A nagyértékű, uniós eljárásrendű közbeszerzések esetében a számarány sokkal mérsékeltebb módon csökkent 2023-ban a megelőző évhez képest, csupán 1,2 százalékponttal, de ha a 2021. év adatahoz viszonyítjuk, akkor láthatjuk a 9. ábrán, hogy jóval jelentősebb, 7,8

százalékpont a visszaesés mértéke. Az uniós egyajánlatos szerződések 2023-ban mért magas értékaránya (34,6%) egyrészt azzal magyarázható, hogy ebben az évben, amint azt az előzőekben elemeztük, a szerződések összértéke is kiugróan alacsony összeget realizált és a szerződések 85 százaléka az uniós eljárásrendhez volt köthető. Másrészt a CPV elemzésekből az derült ki, hogy az energiaforrások (CPV: 09000000-3 Kőolajtermékek, tüzelőanyagok, villamos energia és egyéb energiaforrások) beszerzésére irányuló közbeszerzések száma és értéke sokszorozódott meg az elmúlt évek folyamán.

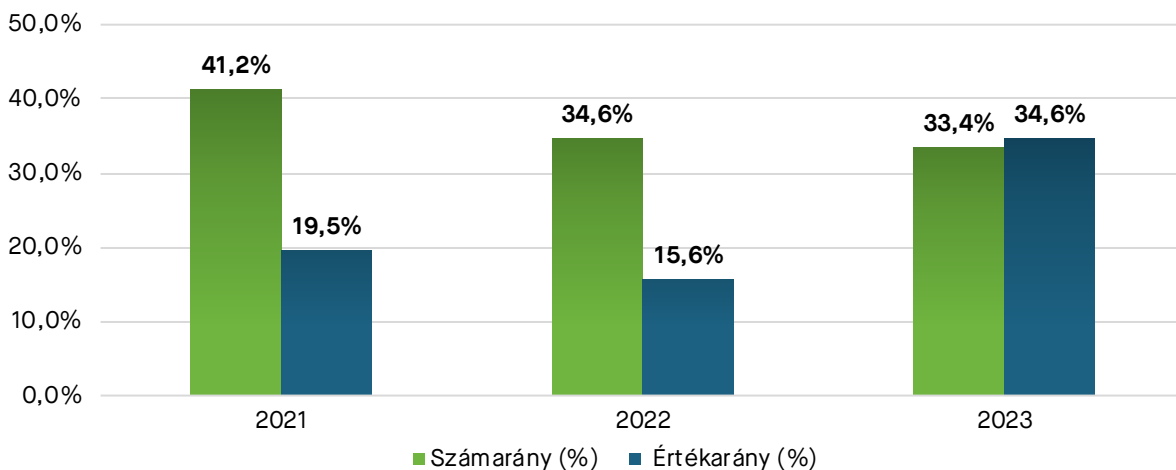
8. ÁBRA AZ EGYAJÁNLTATOS KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK* SZÁMÁNAK ÉS ÉRTÉKÉNEK ARÁNYA (%) A NEMZETI ELJÁRÁSRENDENBEN, 2021-2023 KÖZÖTT

*'keret2' nélkül

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

9. ÁBRA AZ EGYAJÁNLTATOS KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK* SZÁMÁNAK ÉS ÉRTÉKÉNEK ARÁNYA (%) AZ UNIÓS ELJÁRÁSRENDENBEN, 2021-2023 KÖZÖTT

*'keret2' nélkül

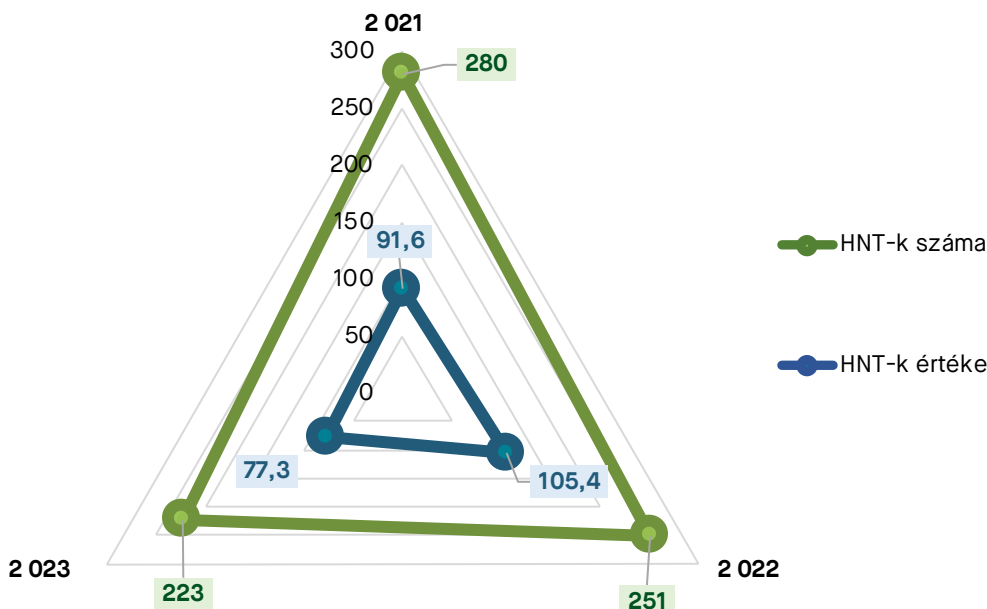
Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A közbeszerzési piacon megvalósuló versenyhelyzet intenzitását kifejező másik fontos mutató az eredményesen lezárult hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárásokhoz (HNT) kapcsolódó közbeszerzési szerződések adata. 2023-ban 223 darab ilyen típusú szerződést kötöttek, ami több, mint 10 százalékkal kevesebb, mint a 2022-es darabszám és 2021-hez képest még jelentősebb a különbség: több mint 20 százalék (lásd 10. ábra). Ezeknek a szerződéseknek az értéke még a számosságuknál

is nagyobb mértékben csökkent. 2023-ban 77,3 milliárd forint összértéket realizáltak a HNT szerződések, ami a 2022-es összeg háromnegyedét sem érte el. Az is elmondható, hogy a megkötött összes közbeszerzési szerződéshez mért szám-, és értékarányuk tartósan alacsony, 1-2 százalék körüli szinten maradt az elmúlt három év során, 2023-ban a számarányuk 1,3%, az értékarányuk pedig 2,7% volt.

10. ÁBRA AZ EREDMÉNYES HNT ELJÁRÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓ KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMA (DB) ÉS ÉRTÉKE (MRD FT), 2021-2023 KÖZÖTT

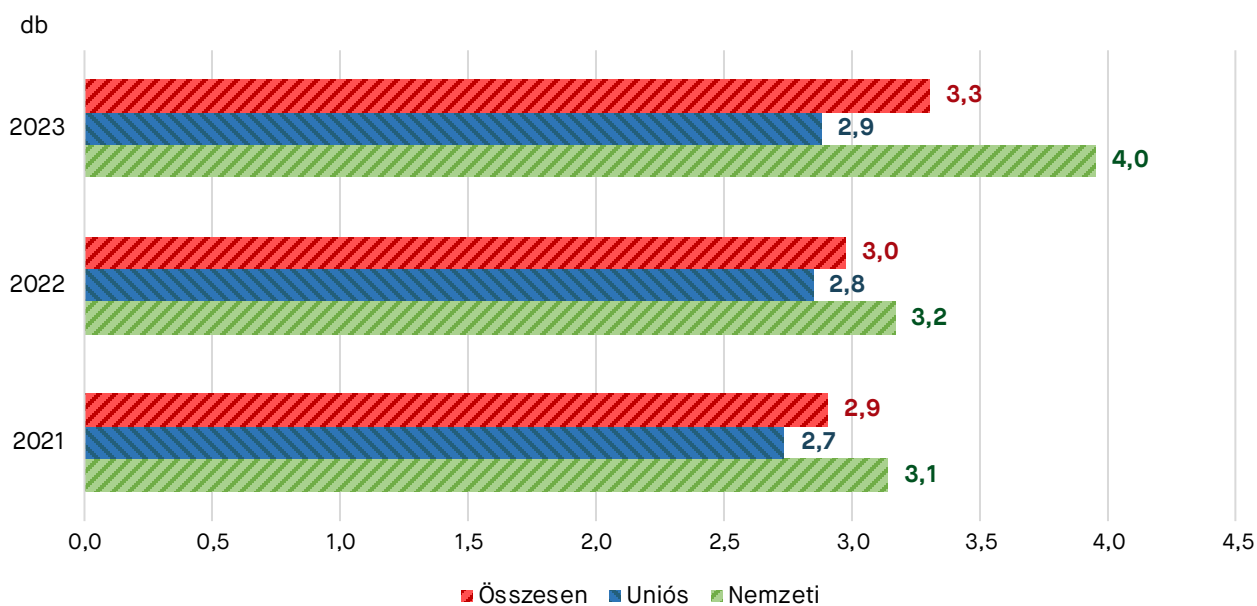

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A harmadik fontos indikátora a közbeszerzési piacnak az egy közbeszerzési szerződésre jutó ajánlatok száma. A 11. ábra sávdigramjáról leolvasható, hogy mind a nemzeti-, mind az uniós eljárásrendben, mind pedig az összes szerződés vonatkozásában az ajánlatok átlagos száma kis mértékben ugyan, de folyamatosan emelke-

dett, ami a piaci versenyhelyzet erősödését jelzi. 2023-ban 3-4 ajánlat érkezett átlagosan egy kiírt közbeszerzési szerződéshez. Az eljárások esetében az ajánlatok átlagos fajlagos száma közelítőleg 8 darab volt 2023-ban, ami érthető, mert egy eljáráshoz kb. 2 szerződés kapcsolódott.

11. ÁBRA AZ EGY SZERZŐDÉSRE JUTÓAJÁNLATOK SZÁMA (DB) ELJÁRÁSRENDENKÉNT ÉS ÖSSZESEN, 2021-2023 KÖZÖTT

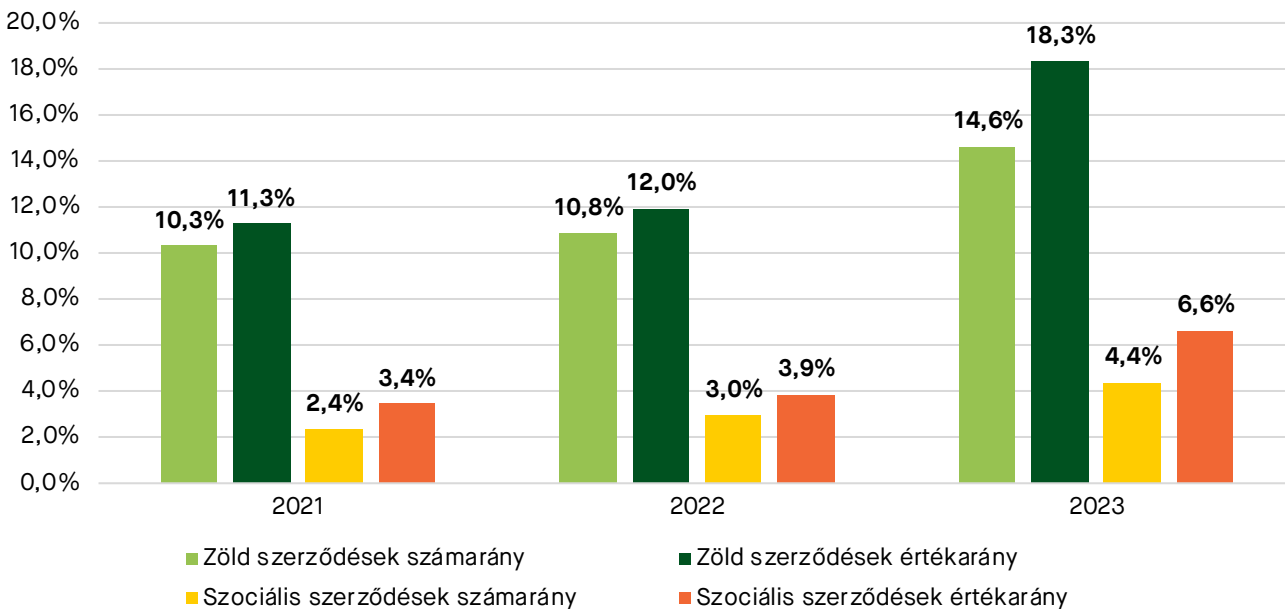

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A fenntarthatósági, azaz a környezetvédelmi és/vagy szociális szempontokat is tartalmazó eljárásokhoz kapcsolódó közbeszerzési szerződések adatainak gyűjtésére csak a nemzeti eljárásrendben van lehetőség, miután a hirdetményminták sajátosságai miatt az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó értékű eljárásokról nem állnak rendelkezésre az ilyen jellegű adatok. A 2023 október végén bevezetett új e-Forms mintákban már elvileg szerepelnek a stratégiai szempontú közbeszerzésekre vonatkozó kérdések, de mivel opcionálisok, a gyakorlat eddig sajnos azt mutatta, hogy ezek szinte teljes mértékben kitöltetlenek maradtak, így továbbra sem lehet megadni ilyen típusú adatokat. Az elmúlt három évre vonatkozó szám- és értékarányokat tünteti fel a 12. ábra, melyről leolvasható, hogy a 2022-es év stagnáló adataihoz képest 2023-ra jelentős növekedés következett be a zöld közbeszerzések arányaiban. 2023-ban több, mint 1000 darab zöld szempontot is tartal-

mazó közbeszerzési szerződést kötöttek mintegy 80 milliárd forint értékben, ami volumenben 40 százalékkal több szerződést és több, mint 30 százalékkal nagyobb összértéket jelent az előző évhez képest. Ennek következtében a zöld szerződések számaránya 3,8 százalékponttal nőtt és az értékarányuk 6,3 százalékponttal lett magasabb egy év alatt, 2022-ről 2023-ra. A szociális szempontokat figyelembe vevő közbeszerzések jóval kisebb számosságúak és összértékűek, mint a zöld közbeszerzések. 2023-ban nagyjából 300 darab szerződés során alkalmaztak szociális szempontokat, melyek összértéke mintegy 30 milliárd forintot tett csak ki, ugyanakkor ez 50 százalék körüli növekedés mind a számosságban, mind az érték tekintetében, viszont arányaikban csekélyebb mértékű volt az emelkedés, számarányuk 1,4 százalékponttal, értékarányuk pedig 2,7 százalékponttal lett magasabb az egy évvel korábbi adatnál.

12. ÁBRA ZÖLD/SZOCIÁLIS SZEMPONTOKAT TARTALMAZÓ SZERZŐDÉSEK SZÁMÁNAK ÉS ÉRTÉKÉNEK ARÁNYA A NEMZETI ELJÁRÁSRENDENBEN, 2021-2023 KÖZÖTT

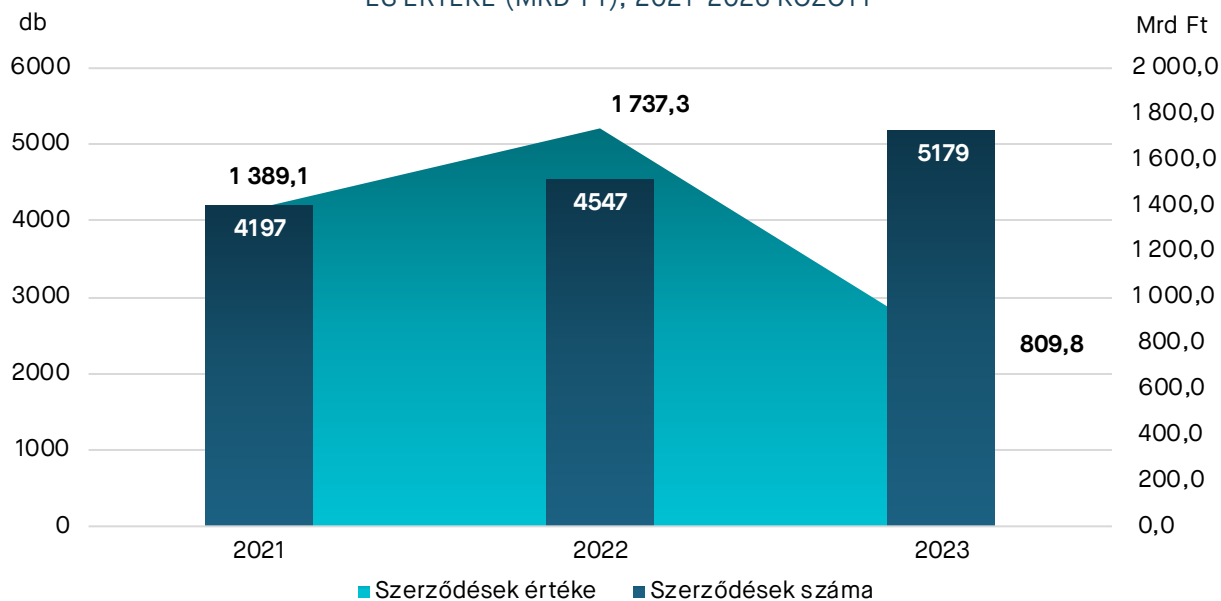
Forrás: Közbeszerzési Hatóság

Az európai uniós forrást tartalmazó¹ közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó szerződések főbb mutatóinak alakulása hasonló tendenciát követett, mint az összes eredményes szerződés változása, bár elmondható, hogy 2022-ről 2023-ra az EU-finanszírozású szerződések száma nagyobb mértékben nőtt, ugyanakkor az összértékük kevesebb, mint a felére esett vissza, míg az összes szerződés végleges összértéke közelítőleg „csak” a 60 százalékára csökkent. 2021-ről 2022-re a szerződések számában bekövetkező 8 százalékos volumennövekedés és az összérték jelentős, 25 százalékos emelkedése a gazdasági nehézségek ellenére az Európai Unió új

pénzügyi ciklusának indulásával (2021-2027) magyarázható. A 2023-as drasztikus értékzuhanás oka egyrészt az összes szerződés értékében bekövetkező visszaesés hatása, másrészt, hogy 2023-ban Magyarország az uniós eljárások és felfüggesztések miatt nem fért hozzá több program forrásaihoz, például az Európai Unió Helyreállítási és Reziliencia-építési Eszközéhez (RRF). Meg kell jegyezni azonban, hogy a kisértékű, azaz a nemzeti eljárásrendbe tartozó szerződéseket nem érintette ez a hatás negatívan, nem csak a számuk, de kismértékben az összértékük is növekedett.

¹ A hirdetményekben erre vonatkozó adatok csak azt mutatják meg, hogy a közbeszerzés kapcsolatos-e európai uniós alapokból finanszírozott projekttel vagy sem, tehát nem a felhasznált támogatás mennyiségét mérik, csak az következtethető ki, hogy az összérték mekkora részéhez köthető európai uniós forrás.

13. ÁBRA AZ EU FORRÁST IS TARTALMAZÓ SZERZŐDÉSEK SZÁMA (DB) ÉS ÉRTÉKE (MRD FT), 2021-2023 KÖZÖTT

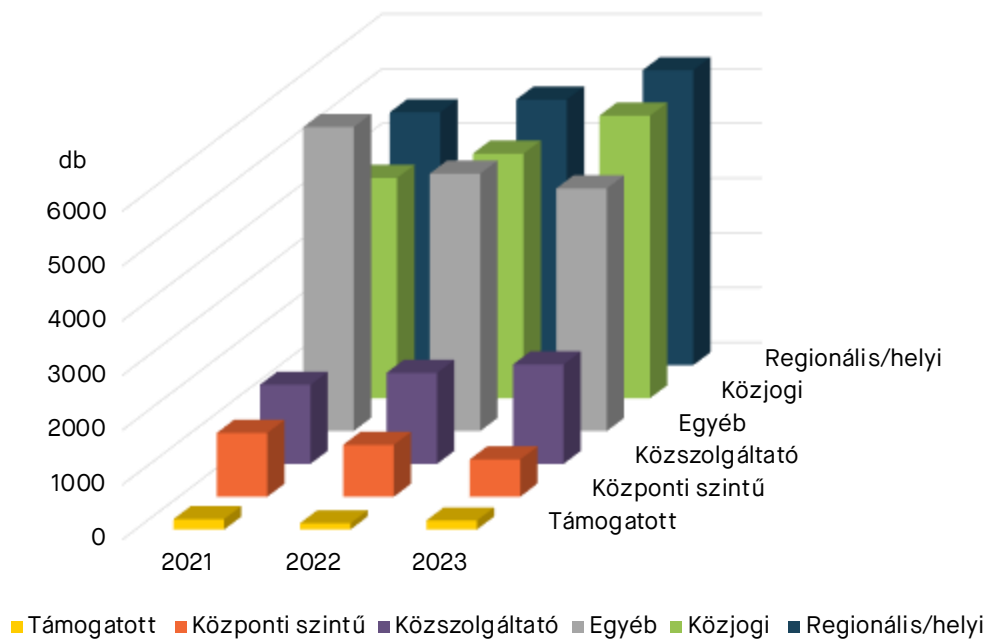
Forrás: Közbeszerzési Hatóság

A 14. és 15. ábra az ajánlatkérő szervezetek típusa (regionális/helyi szintű szervezetek, központi szintű szervezetek, közjogi szervezetek, közszolgáltató szervezetek, támogatott szervezetek és egyéb szervezetek) szerinti megoszlásban ábrázolja a közbeszerzési szerződések főbb mutatóit az elmúlt 3 évre vonatkozóan.

A szerződések számát tekintve az ajánlatkérő szervezetek 2023-ban a megelőző évekhez nagyon hasonló arányokban bonyolítottak közbeszerzéseket. Mindhárom évben a regionális/helyi szintű ajánlatkérő szervezetek kötötték a legtöbb közbeszerzési szerződést, méghozzá évről évre növekvő számban, 2023-ban körülbelül 10 százalékkal többet, mint a 2022. évben, de arányuk maradt 30 százalék körüli értéken. A közjogi szervezetekhez kapcsolható szerződések száma jelentősen, a hatodával megnövekedett és arányuk is 2-3 százalékponttal magasabb lett. A közszolgáltató szervezetek szerződéseinek száma is szépen növekedett, de arányuk inkább stagnálást mutatott. A központi szintű szervezetek szerződéseinek száma viszont számottevően csökkent, mintegy 30 százalékkal. A támogatott szervezetek elhanyagolható számosságban és értékben kötöttek szerződéseket, mindkét viszonylatban 1 százalékkörüli értéken vagy az alatt maradt az arányuk.

A közbeszerzések értékét tekintve jóval nagyobb eltéréseket figyelhetünk meg. A 15. ábrán szembevetve, hogy hektikusabb képet kapunk az értékek megoszlásának esetében, mint a számosság tekintetében. A közjogi szervezetek helyzetében jelentős változás történt: 2021-ben és 2022-ben is kiugró értékeket értek el, 2021-ben megközelítették az 50 százalékos értékarányt, 2022-ben ez 40 százalékra mérséklődött, 2023-ban viszont az általuk lebonyolított szerződések összértéke mintegy harmadára csökkent az előző évhez képest, az értékarányuk pedig a két évvel korábbi adat felére. 2023-ban a regionális szintű szervezetek által megkötött szerződések értéke a háromnegyedére esett vissza a megelőző évhez képest, bár értékarányuk ugyanakkor pár százalékponttal növekedett. A közszolgáltató szervezetek szerződéseinek az értéke is csökkent mintegy 10 százalékkal, arányuk viszont magasabb lett és így hasonlóan a közjogi szervezetekhez, szerződéseik értéke az összérték negyedét tette ki. A központi szintű ajánlatkérők szerződéseinek értéke és értékarányai is inkább stagnálást mutatott.

14. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK SZÁMA (DB) AZ AJÁNLATKÉRŐ SZERVEZETEK TÍPUSA SZERINT, 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság

15. ÁBRA A KÖZBESZERZÉSI SZERZŐDÉSEK ÉRTÉKE (MRD FT) AZ AJÁNLATKÉRŐ SZERVEZETEK TÍPUSA SZERINT, 2021-2023 KÖZÖTT

Forrás: Közbeszerzési Hatóság